

Pensionada...

Nog een paar jaar en ook dan mag ik mezelf bij deze groep scharen. Reizend voor mijn werk naar Utrecht zie ik veel grijze koppen. De ouderenbeurs is in volle gang als ik deze intro schrijf. Ik vraag me af... zouden de kerken hier aanwezig zijn om de bezoekers attent te maken op de vele mogelijkheden die er zijn om de gepensioneerde tijd ook vanuit het geloof in houd te geven. Ik ken het antwoord niet. En hoe staan mijn gepensioneerde collega's hier in? Gewijd en gezonden, geroepen tot ambt en beroep binnen en buiten het instituut van onze kerk. Het lijkt erop dat ongeacht de lastige omstandigheden in het oude werkveld toch ook na het pensioen het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Dat de oude werkgever hierbij niet meer leidend is moge duidelijk zijn maar wel de boodschap van het Evangelie. Pastoraal werkenden laten ook in hun gepensioneerde tijd hun roeping zelden los. Priesters en diakens kiezen gepensioneerd in hun ambt ook hun eigen wegen om zich dienstbaar te maken aan het Evangelie. Voor velen geldt dat zij kiezen voor vormen van liturgie, catechese, diaconie, daar waar hun hart ligt. Zij vinden de ruimte waar hun werkende collega's, vooral in het parochiepastoraat, het zo lastig mee hebben. Het zou bemoedigend en collegiaal zijn om ook samen op te trekken. Frustratie is hierbij een slechte leermeester maar eigen bezieling met respect voor ieders eigen positie om ruimte te laten en ruimte te maken. Daarvoor hebben collega's elkaar nodig, gepensioneerd of niet!

Ina van de Bunt Koster, voorzitter

COLOFON VPWinfo.nl is het kwartaalblad van VPW Nederland, Beroepsvereniging van r.-k. pastores.
ISSN 1574-9916. Nr. 3, oktober 2014.

• Redactie VPWinfo.nl
Jan Franken (hoofdredacteur), Elly Bus,
Mirjam Dirkx, Jan Houben, Lidwien Meijer,
Geert Rozema, Jeroen van Lente.
• Redactiesecretaris
Mirjam Dirkx, 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207
mirjamdirkx@kpnplanet.nl

• Grafisch ontwerp
Jeroen van Lente Grafisch ontwerper
Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen
T 06 28 15 20 30, E jeroenvanlente@msn.com
I www.behance.net/jeroenvanlente.
Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn
door de betreffende auteurs aangeleverd.
• Druk Drukkerij Dekkers van Gerwen, Den Bosch.

Contributie

- De VPW kent maar één hoofdtarief waaraan alle andere bedragen zijn ontleend: € 140.
- De contributie bedraagt € 140 voor wie 0,7-1 fte en € 70 voor wie tot 0,7 fte werkt. Onder dat laatste vallen ook de gepensioneerden.
- Omdat het alléén voor pastoraal werk(st)ers in loondienst mogelijk is de contributie te verrekenen met hun brutoloon, worden zij voor een hoger bedrag aangeslagen, maar feitelijk hebben zij een voordeel van enkele euro's.
- Vrienden van de VPW en studenten betalen een aangepast bedrag.
- De letters A, B, C, D, DP (P voor gepensioneerden) en E zijn van belang voor de administratie en staan

op de betalingsstrook vermeld en verwijzen naar deze tabel.

- Contributies gelden voor een heel kalenderjaar.
- Individuele aanpassingen zijn mogelijk bij bijzondere arbeidsomstandigheden of indien men in de loop van het jaar lid wordt. In onze statuten wordt een opzegtermijn van een maand aangehouden.
- Iedereen die meer wil geven dan de gevraagde contributie-bijdrage kan dat als schenking fiscaal verrekenen, ook gepensioneerden (ANBI regeling).
- Ons rekeningnummer is NL38 INGB 000 303 72 79 t.n.v. VPW Nederland. Vermeld altijd: 'Contributie' en het factuurnummer.
- Wij stimuleren periodieke overschrijvingen van de contributie.

	Pastoraal werk(st)ers	Priester of diaken	Gepensioneerd
0,7 - 1 fte	A Netto € 134,- (bruto € 200,-)	B € 140,-	DP € 70,-
tot 0,7 fte	C Netto € 67,- (bruto € 100,-)	D € 70,-	DP € 70,-
Elders vakbondslid	D € 70,-	D € 70,-	DP € 70,-
	Vriend € 75,-	E Student € 15,-	

Organisatie – VPW Nederland

- Secretariaat VPW Nederland • J. Franken (beleidsmedewerker), Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht 030 - 293 33 15, janfranken@vpwinfo.nl
- Dagelijks bestuur
 - H.J.M. v.d. Bunt-Koster (voorzitter), Nijverheidsstraat 22, 7621 TM Borne, 074 - 2670406
 - T. Halin, Kikkerveen 405, 3205 XD Spijkenisse (penningmeester, v.a. 1-1-2014) penningmeester@vpwinfo.nl
 - M.D. Dijkman, Kerkstraat 19, 6941 AC Didam, 0316 - 295 606, vice-voorzitter@vpwinfo.nl
- Algemeen Bestuur • H. v.d. Bosch, H.J.M. v.d. Bunt-Koster, J. van Diepen, M.D. Dijkman, W. Hacking, T. Halin, G.M.H. Kamsma-Kunst, J. Klaassen, J. Langelaan, L. Mesman, W. van Paassen, J. Rens.
- Financiële administratie • Bosman Financiële Dienstverlening.
- Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • G. Damen, J. Deckers, J. Franken, L. Geurts, T. Halin, H. Hudepohl, A. Kuin, T. van de Rijken (Abvakabo), H. van Schalkwijk, Niek van Waterschoot.
- Website www.vpwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

VPW's

- VPW Den Bosch • Secretariaat VPW Nederland, Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht, 030 - 293 33 15, denbosch@vpwinfo.nl
- VPW Breda • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@vpwinfo.nl
- VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: J.M.A. Langelaan, Boerschaplân 41, 7824 NA Emmen, groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl
- VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: J.P.C. van Diepen, Loodsgracht 75, 1781 KP Den Helder, 0223 - 619 139, haarlem-amsterdam@vpwinfo.nl
- VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, limburg@vpwinfo.nl
- VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Parallelweg 5, 2951 BS Alblasserdam, 06-12374002, rotterdam@vpwinfo.nl
- VPW Utrecht • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, utrecht@vpwinfo.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit door te geven aan ons secretariaat: Palestrinastraat 1b, 3533 EH Utrecht of info@vpwinfo.nl. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkkring of werksoort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan.

INHOUD

Rondom het pensioen zijn er maatschappelijk veel discussies gaande. Ook bij de pensionering van pastorale beroepskrachten spelen deze vragen. Wettelijk gezien gaat iedereen vanaf 65 jaar (plus een paar maanden/jaren) met pensioen. In het kerkelijk bedrijf geldt dat zeker voor de pastorale werk(st)ers. Maar in de praktijk werkt een aantal van hen nog door. Voor de priesters ligt het anders: er heerst een verwachting dat zij tot hun 75^e levensjaar werkzaam blijven. Maar niet iedereen wil dat zomaar doen.

Dit nummer biedt u een aantal varianten op ‘de pastor met pensioen’. Lia Rijbroek neemt de tijd om af te kicken, voordat zij een besluit neemt over wat ze verder wil doen. Ben Piepers ging zich verder scholen en ontwikkelde nieuwe initiatieven. Fons Burm koos zijn werkzaamheden zorgvuldig uit en deed ze op een andere manier. Jos van Rooij werkt gewoon door, om na de fusie de parochie goed achter te kunnen laten. Piet Rentinck maakte zijn werkzame tijd vol tot zijn 75^e – waarom niet? In het reflectieartikel onderstreept Ko Schuurmans de betrokkenheid en passie van pastores en plaatst een aantal kritische kanttekeningen.

DE PRAKTIJK

- 4 Toen werd het stil**
Lia Rijbroek-van de Heijkant
- 6 In beweging blijven**
Ben Piepers
- 10 Naar binnen toe**
Fons Burm
- 12 ‘Gewoon’ doorwerken na je 65e, uit roeping, bezorgdheid en hobby**
Jos van Rooij
- 14 Een weg van geleidelijkheid**
Piet Rentinck

DE REFLECTIE

- 20 Pastores: mensen met een passie**
Ko Schuurmans
“Pastores zijn mensen met een passie. Dat heb ik tijdens mijn werkzaam leven dikwijls kunnen vaststellen. Ik hoop dat ik er zelf ook zo één was, ben én blijf!”.

De grote theoloog Miskotte

ging tijdens zijn emeritaat nog dikwijls voor.

Men vroeg hem wel:

“Waarom preekt u nog zoveel, professor?”

Zijn antwoord luidde kort en duidelijk:

“Dat doe ik om mijn geloof
niet te verliezen!”

DE RUBRIEKEN

- 8 Onze Rechtspositie**
Flexibilisering en proeftijd
Jan Franken
- 9 Pastor en internet**
Help, ik heb geen hobby!
Matthé Bruijns
- 16 Nieuws uit de VPW-en**
Jan Franken
- 23 Gelezen**
Scheppende overgave
Naar een levenskunst
van dienstbaarheid en
creativiteit
Jos van Genugten
- 24 Rob Lijesen**
Communie!

Toen werd het stil

Op 15 september 2013 ging ze met pensioen. Daarna was het stil. Dat was ook de bedoeling. Lia Rijbroek, tot die datum pastoraal werkster in de H. Mariaparochie in Etten Leur, nam zich voor: “Ik wil afkicken van mijn werk en zien wat er komt”.

Voordat ik met pensioen ging, zat mijn agenda boordevol. Ik had het gevoel dat ik geleefd werd. Wat zou het zijn als dat van de ene op de andere dag weg zou vallen? Wat zou er dan met mij gebeuren? Ik ben de uitdaging maar aangegaan.

Hoofd vol Het eerste dat zich aandienende was mijn volle hoofd. Het was alsof er allerlei stemmen tot rust moesten komen. Ik hoorde flarden uit gesprekken, beelden uit vergaderingen bleven terugkomen en in gedachten bleef ik nog meedoen met de werkgroepen. Het was een tijd van afscheid nemen en loslaten. Ik miste de concrete mensen, maar ook het ritme van de dag. Ik miste de snelle douche 's morgens, het haastige ontbijt en de autorit om half negen naar mijn werk. Ik miste de blik op de klok om half twaalf en het voldane gevoel dat ik zoveel had gedaan. Hoe kan werk je zo beheersen, tot zelfs in je lijf toe? Tot mijn verwondering was het ook een tijd waar emoties meer aanwezig waren dan

Lia Rijbroek – van den Heijkant

66 jaar, werkte als pastoraal werkster in de H. Mariaparochie in Etten Leur

DE PRAKTIJK

anders. Zowel verdriet en opluchting als boosheid en plezier deden zich gelden. In deze eerste maanden heb ik veel gewandeld. Het hielp mij om tot rust te komen. Ik had er zeker vier of vijf maanden voor nodig. Toen pas kwam het gevoel: Ik mag hier zomaar lopen. Ik mag er zijn. Ik kan nu mijn ochtenden rustig beginnen met ontbijt en de krant. Is het nu half twaalf dan denk ik nog wel eens dat ik niets gedaan heb, maar ik weet dat ik buiten ben geweest, een eind heb gelopen en echt gekeken heb naar wat er te zien is.

Studeren Als je werkt, dan moet je studeren. Ik vond het geweldig om bij de voorbereiding van een overweging of bijeenkomst me in te lezen. Ik zocht altijd naar die Aha-erlebnis die me diepere lagen in een tekst lieten zien. Ik vroeg me af hoe dat na mijn pensioen zou zijn.

Ik merkte dat ik door gewoon te leven
mezelf ook kan voeden

Zou ik het gaan missen? Hoe zou ik die voeding op peil weten te houden? Ik heb het afgelopen jaar veel nagedacht over eenvoud. Ik versta dat als: alles één laten zijn. Ik merkte dat ik steeds andere facetten zag. Er dienen zich zaken aan waar ik op in kan gaan. “Het komt op je pad”, wordt wel gezegd. Ik merkte dat ik door gewoon te leven mezelf ook kan voeden. Een ontmoeting op straat, in de rij bij de kassa, als deelnemer in een gebedsdienst, het zijn allemaal momenten waarop ik geraakt wordt in de diepte. Ik schuif aan bij aanbod dat er in de omgeving is en doe gewoon mee. Langzamerhand dringt zich de vraag op: moet ik nog wel studeren? Zou er al voldoende in mij aanwezig zijn?

Iedere dag brengt nieuwe kansen

Ga ik het doen met wat er is? Ik leer er langzaam op te vertrouwen dat het genoeg is en dat wel komt wat er komen moet.

Ontrollen In de wekelijks gebedsdiensten waar ik een dankbaar bezoeker van ben, kwam onmiddellijk de vraag of ik ook niet voor zou willen gaan. Ik heb het resoluut afgewezen niet alleen omdat de lekenvoorgangers het uitstekend doen, maar ook vanwege mezelf. Ik wil me losmaken van de rol die ik jarenlang gehad heb. Toen ik begon in het pastoraat – en ik zag het later ook weer bij beginnende collega's – had ik mijn rol hard nodig. De rol van pastoraal werkster wordt je gegeven. Anderen geven jou het vertrouwen dat je het kunt, maar zelf moet je dat nog helemaal uitzoeken. Ik had mijn rol nodig om er in te groeien. Later wordt het wat automatisch. Je weet wat er van je verwacht wordt. En weer een stap verder ga je de rol naar jouw hand zetten. De laatste jaren had ik minder last van de verwachtingen van anderen en voelde ik me vrij om in mijn rol mijn eigenheid uit te drukken. Met mijn pensioen kwam de spannende vraag: wat blijft er van Lia over als ze haar rol kwijt is? Daar was ik wat beducht voor, maar het valt mee: het is geen verlies om mijn rol kwijt te zijn.

Kwaliteit van leven Als ik kijk hoe het nu is, dan geniet ik van een agenda die wel gevuld is, maar niet met duizend afspraken. Ik ben veel buiten. Ik heb gemerkt hoe goed me dat doet. Omdat ik erg van zingen houd, ben ik op zangles gegaan. Met een beetje techniek hoop ik nog lang te kunnen zingen. Ik lees romans. Het is heerlijk om er geen drie maanden over te hoeven doen. Ik ontdek nieuwe boeken. *Liefde kent veertig regels* van Elif Shafak is een echte aanrader. Het gaat over het levensverhaal van Rumi. En ik pak ook oude bekenden uit de boekenkast. *Het huis van de moskee* van Kader Abdolah is

er zo één. Ik houd van de manier van vertellen. Het doet me zo aan Bijbelse verhalen denken. Ik proef er een spiritualiteit in die vrijheid zoekt.

De grootste verandering van het afgelopen jaar is het ontbreken van een plan. Ik betrap me erop dat ik denk: “Ik ga eens...” en dan doe ik het ook: in de tuin werken, op bezoek, uitgebreid koken. Ik heb tijd. We hebben een grote familie. En nu pas merk ik hoe vaak ik het heb af laten weten door mijn werk. Nu gaan we naar verjaardagen of zomaar op bezoek. Het contact wordt ook anders. Daar ben ik erg blij mee.

Komend jaar ga ik op dezelfde voet door. Ik verheug me op een retraite in het najaar en op het zingen. Ik heb me aangesloten bij een gespreksgroepje over Franciscaanse spiritualiteit. Ik wil me nog niet vastleggen. De folder van een wekelijkse cursus kunstgeschiedenis heb ik gauw weggelegd. Ook voelt het nog te vroeg om in de parochie wat te doen. Als dat komt, zal het heel afgebakend zijn. En verder heeft elke dag nieuwe kansen.

In beweging blijven

Bij 'Figure in movement' van Francis Bacon mediteren we. Aanleiding is het verhaal van de worsteling van Jacob met de Eeuwige (Gen. 32). Enkele impressies uit de meditatie: "Worstelt deze mens met zichzelf of zijn alter ego? Is hij in gevecht met zijn schaduw- of spiegelbeeld? Waar is de Eeuwige? Verborg en aanwezig? Ontwrichtende kracht? De man is geschilderd tegen een zwart doek en komt daar tegelijk uit tevoorschijn. Ik zie een kluwen van beweging. Net als alle strijd klopt het niet.

Mij intrigeert de schaduw op de grond, het kan niet de worstelende man zijn; is het de figuur na de strijd? Met andere woorden: hoe word je gevormd (misvormd) door heftige strijd in je leven, door de worsteling met God? Geeft de quasi-cirkel op de voorgrond het strijdperk aan? Wat een beweging en actie, wat een power. Ik heb in mijn leven intens geworsteld met mijn verleden, met schuld en verzoening; ik herken me sterk in dit doek, ik ben een ander mens geworden: milder, opener en zelfbewuster..."

Overgang Met het pensioen kom ik in een ander ritme. Er is meer tijd, rust, ontspanning. Gelukkig voel ik me gezond en heb ik veel energie. Wat dat betreft had ik wel willen doorgaan met werken. Het pastoraat voelde goed.

Heerlijk, weer in de schoolbanken

Toch zijn er ook grote voordelen. Ik ben blij dat ik nauwelijks meer hoeft te vergaderen en te organiseren. Er is meer ruimte om met vorm en inhoud van leven en geloven bezig te zijn. Nog plezieriger vind ik het wegvallen van de kerkelijke druk en de regelgeving. Ik had de laatste jaren behoorlijk last van het conservatieve beleid in het aartsbisdom en de wijze waarop dat werd afgedwongen. Gelukkig werden aan de basis creativiteit en eigen verantwoordelijkheid gewaardeerd.

Structuur In het begin voelt het pensioen – ook door de zomer vorig jaar - als een lange vakantie. Omdat ik alleen ben, voel ik aan den lijve dat ik zelf structuur moet scheppen. Elke dag iets om handen hebben, doet me goed. Het houdt me in beweging en voorkomt saaie dagen, die er toch ook insluipen. Ook het ritme van de dag wil ik bewaken. 's Avonds ga ik laat naar bed, 's morgens ben ik vroeg wakker. Dan is een middagslaapje welkom. Ik geef er graag aan toe. Vrienden houden de vinger aan de pols en corrigeren me soms. Dat is niet altijd gemakkelijk, maar werkt wel goed.

Leren Het eerste jaar volg ik een aantal colleges over klassieke muziek en moderne kunst. Weer in de schoolbanken en huiswerk maken, mooier kan haast niet. Het houdt me scherp, laat me kennis maken met onbekende kunst, werpt een ander licht op vertrouwde beelden, opent een nieuwe wereld van zien en horen... Daarnaast ga ik met mijn geestelijk mentor, Hans Koenen s.j., verder met het lezen in de Schrift. Het boek Exodus hebben we nieuw gelezen. Komend jaar staat Prediker op stapel. Boeiend zijn verrassingen in de tekst, dat er ineens inzicht komt of samenhang die je eerst niet zag. Het bestuderen van een heel Bijbelboek graaft dieper en

Ben Piepers

66 jaar, werkte als pastoraal werker in de St. Lucasparochie in Leusden.

DE PRAKTIJK

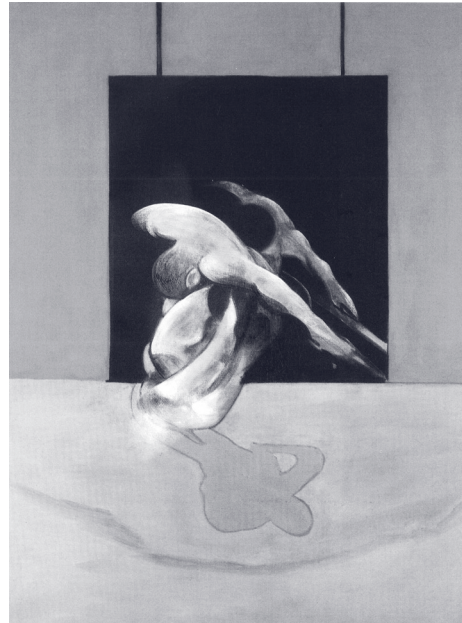
biedt zoveel meer perspectief dan een perikoop door-
nemen voor de zondag, die vaak ook nog ‘verknijpt’ is.
Als verdieping lezen we de twee delen van Arie Zwiep,
*Tussen tekst en lezer, een historische inleiding in de Bijbelse
hermeneutiek*. Ik vind het een aanrader voor iedere pastor.

Bijbel en kunst Op de achtergrond is de groep *Religie
en Kunst* een bron van inspiratie voor mij. De groep is di-
vers en bestaat uit theologen en kunstenaars.
Per jaar komen we 2 à 3 keer samen. We
scholen ons in kijken naar moderne kunst en
geloofsgesprek en bedenken werkvormen.
Vanuit teksten zoek ik associatief naar een of
meerdere kunstwerken. De oude wijs-heid
van Mgr. Vroom ‘Pius’ komt me goed van
pas: “Ben, kijken wat er staat!” Het begint
altijd met het beschrijven van het kunstwerk.
Wat zie ik? Van daaruit breng ik kunst en
tekst met elkaar in gesprek. Het gaat om een
frisse benadering, soms herkenning, soms
contrast, vaak een verrassende invalshoek.
Er ontstaat een serie van zes bijeen-komsten,
die de deelnemers inwijdt in verhaal en
kunstwerk met aandacht voor de eigen
geloofsbeleving.
Met een groep collega’s bespreek ik het
materiaal. Zij gaan er in eigen parochie mee
aan de slag. We doen dit nu al voor de 7^e
keer.

Liturgie Na het plotselinge overlijden van Theo van der
Zant word ik invaller in het rooster van vieringen in de
parochie St. Lucas. Af en toe ga ik voor in een uitvaart. Dit
pastorale werk geeft mij inspiratie en tegelijk voelen een
aantal mensen zich geïnspireerd door mijn wijze van
voorgaan. Het belangrijkste is echter dat het leven ge-
vierd wordt, dat het geloven aansluit bij de ervaring en
dat liturgie levensecht en nabij is. Het oude ritueel heeft
zijn eigen kracht, maar kan zoveel meer zeggingskracht
krijgen door een persoonlijk woord of gebaar.

Pelgrimsgroep, lezen en reizen Een oude bekende is de
oecumenische pelgrimsgroep Wageningen. Daar heb ik
me onmiddellijk weer aangemeld en doe mee in stuur-
groep, wandelen en bezinning. Het loopt.
Nieuw is voor mij, dat ik meer romans en gedichten lees
en vaker op reis ga. De Goede Week beleef ik met een
vriendin in Madrid. Ik laat me onderdompelen in oude
Spaanse rituelen en volksdevotie. Cultureel is het

interessant, maar
religieus kan het mij
niet bekoren. Tegelijk
ben ik die week
dagelijks enkele uren
te vinden in een van
de drie musea: *Prado*,
Reina Sofia en *Thyssen
Bornemisza*. Daar haal
ik mijn hart op en
word er ook gelovig
geraakt, vooral bij het
meditatief kijken naar
de ‘*Guernica*’ van Pablo
Picasso.
Dit najaar ga ik 4
weken naar New York,
voor het eerst buiten
Europa. Ik hoop me
daar te laten
verrassen.

Francis Bacon

Figure in movement, 1978

Testament Eindelijk ben ik ook mijn testament aan het
maken. Ik heb dat tot nu toe altijd vooruitgeschoven.
Een goed voornemen met Oud en Nieuw. En van het een
komt het ander. Zo denk ik nu ook over mijn levenstes-
tament (Wat te doen bij langdurige coma of diepe de-
mentie?). Ook mijn uitvaart komt in beeld. Het geeft
rust die zaken te regelen, voor zover dat te regelen valt
natuurlijk.
Voorlopig hoop ik nog niet ondergronds te gaan. Ik wil
in beweging blijven.

Flexibilisering en proeftijd

Na vele gesprekken over de flexibilisering van de arbeidscontracten in de RPW heeft de LKR in augustus haar standpunt aan ICORA laten weten. Het voorstel om vanwege financieel economische omstandigheden van de parochie, ter beoordeling van het bisdom, arbeidsovereenkomsten voor de duur van ten hoogste 5 jaar af te sluiten met pastoraal werk(st)ers die een dienstverband voor onbepaalde tijd hebben kan niet op de steun van de LKR rekenen.

Op bijeenkomsten met pastoraal werk(st)ers in het hele land, die door ruim 80 werkende collega's, bezocht zijn, is gebleken dat er geen draagvlak is voor deze flexibiliseringsmaatregel omdat

- In diverse bisdommen door de leiding van het bisdom aangegeven is dat de functie van de pastoraal werk(st)er gaat verdwijnen. Veel collega's beschouwen de voorgestelde maatregel als een eerste stap om in de vervolgfase goedkoper van de pastoraal werk(st)er af te kunnen komen. De wachtgeldregeling is na een contract met bepaalde tijd immers niet van toepassing.
- Er In meerdere bisdommen niet met heldere objectieve criteria gewerkt wordt op grond waarvan te beoordelen

is of een parochie wel of niet voldoende financiële middelen heeft om pastoraal werk(st)ers voor onbepaalde tijd te benoemen.

Omdat de voorgestelde maatregel in een tijd die voor pastoraal werk(st)ers al zeer onzeker is de rechtszekerheid nog verder verkleint zal de bereidheid om van baan te veranderen alleen nog maar kleiner worden. De LKR vreest dan ook dat de maatregel het tegenovergestelde zal bewerkstelligen van wat zij beoogt: minder mobiliteit in plaats van meer mobiliteit. Dit wordt nog versterkt door de geringe alternatieve mogelijkheden die pastoraal werk(st)ers op de arbeidsmarkt hebben en het ontbreken van beleid van de R.-K. Kerk om hier verbeteringen aan te brengen.

Voor nieuwe instromers in de functie van pastoraal werk(st)er is de LKR wel akkoord gegaan met het mogelijk maken van contracten voor bepaalde tijd. Het past bij een trend in de samenleving. Dit voorstel bevordert nieuwe instroom. Vervolgens is de LKR verheugd dat de bisschoppen hebben besloten het oorspronkelijke voorstel te wijzigen waarin sprake was van een mogelijke proeftijd van twee jaar, ter beoordeling van de vraag of een pastoraal werk(st)er geschikt is voor het werk. Deze proeftijd blijft – zoals in het huidige RPW – één

jaar. De LKR is van oordeel dat deze periode voldoende aanknopingspunten geeft voor een goed oordeel over het functioneren van de pastoraal werk(st)er en de omzetting van het arbeidscontract tot een contract van onbepaalde tijd. Per afgelopen 1 juli is met instemming van de LKR de *Gedragscode Pastoraat* en de nieuwe klachtenprocedure *Reglement RK Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag* in werking getreden.

Vlak voor de sluitingsdatum van dit nummer kwam een brief van kardinaal Eijk binnen waarin hij als voorzitter van de Bisschoppenconferentie namens de 6 bisschoppen die de RPW in hun bisdom hanteren aangeeft dat zij per 1 oktober kiezen voor een aanpassing van de RPW waarbij het mogelijk wordt voor een parochie vanwege financieel economische redenen een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd aan te gaan. De financieel economische omstandigheden worden door het bisdom beoordeeld en in geval die onvoldoende zijn kan er een contract voor bepaalde tijd van ten hoogste 5 jaar worden afgesloten met een pastoraal werk(st)er die nu een dienstverband voor onbepaalde tijd heeft.

Ook nieuw is artikel 9a waarin staat dat er tenminste 1 keer per 2 jaar een functioneringsgesprek met de pastoraal werker gehouden moet worden. Zie voor de integrale tekst: www.vpwinfo.nl.

Help, ik heb geen hobby!

De laatste jaren worden er vele collega's 65 jaar en een paar maanden. De pastoraal werkers hebben het gevoel dat hun verjaren met vreugde door de bisdom-leiding wordt begroet. Opvolging door een pastoraal werker is er niet of nauwelijks, de financiën zijn altijd op een of andere manier op. Priesters echter wordt gevraagd zo lang mogelijk door te functioneren. In de regio waar ik werk zijn we in 5 van de 8 parochies al 20 jaar voor de eucharistie afhankelijk van emeriti. Bijzonder was toch het terug-treden van paus Benedictus, een alom gerespecteerd besluit en wat heeft dat veel ruimte gegeven!

In het parochieblad *Hofnieuws* van de Martelaren van Gorcum in Amsterdam is de ervaring te lezen van een inmiddels ook emeriti collega (<http://www.hofkerk.nl/hofnieuws.html> klik op *Hofnieuws juli/augustus*).

Pastoraat is een levensstaat die opsloopt. Ik ervaar dat ik nooit klaar ben, altijd zijn er nog klussen, is er e-mail, een eindeloze lijst van mensen die een bezoek nodig hebben. Ik merk dat, wanneer mijn vrouw avonddienst heeft, ik doorga met werk totdat zij thuiskomt. Ik zie dat ik e-mail krijg van collega's op zaterdag-avond en zondag. Hoezo rustte God dan op de 7e dag? Van vroeger (moet jij mij

nu horen – ik moet nog 14 jaar als de levensverwachting niet wordt bijgesteld naar nog langer) herinner ik mij dat collega's 's avonds bij elkaar zaten en tv keken. Nu maken sommigen dan het parochieblad. Als je zo hebt geleefd kan het pensioen als een gapend gat op je afkomen. En dan is er ook nog de enorme druk van de parochie want wie komt er na jou en welke moedertaal spreekt hij. Niet zo eenvoudig om dan over je pensioen na te denken.

Veel bedrijven bieden een *PIZcursus* aan: Pensioen In Zicht. Op www.blooming-nl.com worden zij in diverse varianten aangeboden: voor € 1.235,- vijf dagen op een golfbaan met als motto: 'welke rol speelt golf in uw toekomst en wat speelt er nog meer? U staat er swingend bij stil'. Bij het thema 'Proef' maakt u een

culinaire reis over Texel met een workshop wijn-cress (Joh 2, 1-12?). Kiest u voor 'Verwonder' dan krijgt u drie dagen om veel informatie op te doen over een nieuwe levensstijl, veranderingen en de balans tussen verplichtingen en vrije tijd. Je kunt natuurlijk ook naar een klooster gaan www.eenweekendstilte.nl of wandelen van klooster tot klooster. Daar ben je voor 225 euro een weekend begeleid onderweg.

Wat dat betreft is het natuurlijk jammer dat Jezus nooit aan zijn pensioen is toegekomen. Op www.pnb.nl zou hij kunnen nakijken hoe hij er nu voor staat? Zou hij lid geworden zijn van de Galilese *Hole-In-One Golfvereniging*? Misschien zou hij ook zeggen net als al die andere vele gepensioneerde vrijwilligers in onze kerk: 'Ik begrijp niet dat ik vroeger nog tijd heb gehad om te werken'. Ach, hoe het ook zij, ik vind nog altijd één van de mooiste Bijbelwoorden: 'Al wat je voor de minsten van de mijnen heb gedaan, dat hem je voor mij gedaan'. Dan doe je tenminste wat aan je pensioenopbouw voor het echte pensioen bij de Vader. Helaas is voor dat pensioen nog geen digitaal overzicht zoals op www.mijnpensioenoverzicht.nl. Dat krijg je met de scheiding tussen kerk en staat. Afwachten dus maar...

Naar binnen toe

Voordat Fons Burm met pensioen ging, bood het bisdom van Breda hem de gelegenheid om een pensioencursus van vier middagen aan. Van de vijf deelnemers was Fons degene die het duidelijkste beeld had hoe hij de pensioentijd zou willen invullen.

Na 39 jaar actief gewerkt te hebben als pastor, wilde ik de andere kant van het leven, de contemplatie, de meditatie, de stilte, proberen te zoeken. Ik vond een thuisplek bij de trappisten van Zundert, die hier vlakbij wonen. Zij hebben me heel goed geholpen met dit proces van inkeren. Dat ging namelijk toch niet zo gemakkelijk als ik gedacht had. Ik was zó actief geweest. Ik was heel blij, dat ik die vaak ellenlange en emotionele vergaderingen niet meer had. Ook de verantwoordelijkheid bij fusies en kerksluitingen heb ik zowel lichamelijk als psychisch nogal zwaar beleefd. Ik heb me de gewoonte eigen gemaakt om, als het me uitkomt, een paar keer per week naar de meditatie en de viering van de eucharistie in de abdij te gaan. Zo nu en dan verblijf ik er ook een hele dag bij de trappisten en in de zomer een hele week. Een collega van mij had hetzelfde idee en wilde rond zijn pensionering intreden. Maar de wijze abt zei tegen hem dat parochiepastores zulke vrije en zelfstandige mensen zijn geweest, dat het voor hen heel moeilijk is om op latere leeftijd in te treden in een contemplatief klooster. Ook ga ik nog zelf voor in de liturgie in het weekend, door de week en bij uitvaarten. Ik merk dat ik daar nog steeds in groei.

Pastoraal... Naast liturgie bezoek ik ook gepensioneerde pastores, als ze dat wensen. Maar vele van hen zijn nog zo actief bezig, dat het vaak niet gelegen komt. Ik ken ook veel ouderen in mijn laatste parochie en die bezoek ik ook wel eens, toch zeker als ze wat meer

gebonden zijn aan huis. Dan komt er ook een oude liefde boven: Ik was al zes jaar een zelfstandige pastor toen ik aan de opleiding A-verpleegkundige begon. Die heb ik vier jaar gevolgd. Dat was voor mij een hele boeiende tijd.

Net als het voorgaan in vieringen doe ik dit bezoekwerk op vraag en met medeweten van het team. Ik wil ze graag helpen als ze moeilijk zitten, maar het is allereerst aan hen om oplossingen te vinden.

...en nog meer Naast het pastorale werk heb ik ook nog vele hobby's. Ik ben lid van een klassiek gemengd koor, waar we al vele mooie uitvoeringen hier in de buurt, in de lande en zelfs in het buitenland hebben gegeven. Ik hou ook erg van opera. Ik lees graag. Ik zing ook in het pastoreskoor, dat liederen van Oosterhuis zingt, als het kan vierstemmig. Vanwege mijn artrose moet ik veel bewegen. Gelukkig houd ik wel van sport. Ik heb een heerlijke fiets met ondersteuning en onderweg geniet ik dan van de natuur. Ik zwem ook graag met mensen met een verstandelijke beperking. Wat kun je toch veel van hen leren!

In mijn laatste parochie stonden twee moskeeën, een Turkse en een Marokkaanse. Daar heb ik fijne contac-

Fons Burm

75 jaar, priester van het bisdom Breda.

DE PRAKTIJK

ten met moslims aan overgehouden. Op feestdagen ontbreek ik daarom niet in de moskee. Dus naast de zoektocht in mijn leven voor de stilte, de meditatie en de contemplatie heb ik ook nog veel belangstelling voor hobby's en voor sociale en pastorale contacten.

Terugblik Als ik die tien jaar overzie, dan is het me vaak toch moeilijk gevallen om de meditatie en die stilte te blijven zoeken. Met zoveel hobby's ben ik toch nog vaak aan het plannen. Soms zou ik toch eens tijd moeten nemen om rustig een boek te lezen. In ieder geval ben ik in die tijd verhuisd van een pastorie naar een appartementencomplex in de binnenstad van Roosendaal. Ik had geluk dat ik niet aan een drukke straat kwam te wonen, maar op de begane grond aan

Zonder radio en tv is weldadig

een soort binnenhofje, waar je vele vogels hoort fluiten. Ik merk dat ik wel allergisch ben geworden voor harde geluiden, met name voor het geluid van veel elektrische machines en motoren. Na tien jaar voel ik me hier erg thuis en heb vele contacten met buurtbewoners. Ik zou op oudere leeftijd niet in een hutje op de hei willen wonen. Hier in de binnenstad ontmoet je veel mensen in de winkelcentra en op de weekmarkten. Thuis heb ik soms hele dagen geen radio of televisie aan, zoals ook bij de trappisten. Ik vind dat erg weldadig. Zoals mijn tienjarig pensioentijd is verlopen, heb ik er een heel goed gevoel over. Hoewel ik in het 39jarige actieve pastorale werk over het algemeen ook erg tevreden was, vraag ik me nu wel eens af of het gehele pastorale werk met die verantwoordelijkheid, met die vele vergaderingen niet iets te zwaar voor me was. Nu voel ik me vaak erg gelukkig.

Training geestelijk leiderschap

In het voorjaar van 2015 wordt er opnieuw een training geestelijk leiderschap gegeven voor Protestantse en RK pastores. Deze training is een initiatief van de *Stichting Oecumenische Spiritualiteit* met medewerking van de *Vereniging van Pastoraal Werkenden in de RK Kerk*, het *Titus Brandsma Instituut* in Nijmegen en het *Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie*.

Wanneer?

De training bestaat uit een twee-daagse, drie losse dagen en nog een tweedaagse op de volgende dagen: 29 en 30 januari, 17 februari, 17 maart, 14 april, 28 en 29 mei in de Emmauspriorij in Maarssen.

Kosten

De kosten bedragen ongeveer € 700,- inclusief de overnachting en de maaltijden.

De training is geaccrediteerd voor de Permanente Educatie en voor de VVGZ. Minimum deelname 12 personen, maximaal 15 personen.

Meer informatie

Meer informatie en mogelijkheden zich op te geven op www.pkn.nl/pcte.

‘Gewoon’ doorwerken na je 65e uit roeping, bezorgdheid en hobby

Twee jaar geleden werd diaken Jos van Rooij 65. De parochie van Groesbeek, een groot overwegend katholiek dorp, bevond zich toen midden in een emotioneel fusieproces. Vooral zijn collega, de pastoor, toen 70 jaar, had heel veel moeite met de gang van zaken. Het was op dat moment voor Jos vanzelfsprekend dat hij niet met werken zou stoppen

Om twee redenen bleef ik doorwerken. Allereerst wilde ik mijn collega niet in de steek laten. Hij vond dat hij door de bisdomleiding niet serieus genomen werd. Er was geen overleg geweest over de vraag wat is goed voor de toekomst van Groesbeek. Er waren beslissingen achter de rug van de parochie om genomen. Daarnaast wilde ik geen gat laten vallen tijdens de twee jaar dat het fusieproces zou gaan duren. Bovendien wilde ik nog in het nieuwe team opgenomen worden om het toekomstige beleid in aanzet mee te kunnen bepalen én om op een goede manier het werk door te geven. Intussen is dat proces formeel voltooid. De nieuwe pastoor is tegelijk ook pastoor van een andere fusieparochie en deken van Nijmegen. Hij is voor twee dagen beschikbaar voor Groesbeek. Er is een pastoraal werkster aangenomen voor vier dagen. Zij is in feite mijn opvolgster, terwijl ik als fulltime vrijwilliger in het team zit. Ook de ex-pastoor is nog actief betrokken bij de weekendliturgie en verzorgt uitvaarten, huwelijken, bruiloften en dopen als mensen een (dringend) beroep op hem doen en wij het gevoel hebben dat hier ook een zekere pastorale noodzaak ligt. Terugkijkend kom ik bij drie inhoudelijk woorden uit die maakten dat ik ben blijven werken.

Roeping Ik vind dat ik een specifiek geluid vertolk. Mijn hele leven heeft het thema ‘geloof en geestelijke gezondheid’ mij bezig gehouden. Met veel plezier heb ik binnen de pastoraaltheologie gekozen voor individuele zielzorg – een afstudeerrichting die niet meer bestaat. Daarna ben ik ziekenhuispastor geworden en heb halftime op de afdeling psychiatrie gewerkt. Vijf jaar later kreeg ik als pastor in de Emmausparochie in Nijmegen de zorg voor de catechese aan kinderen en volwassenen. Die zorg heb ik ook vanaf 1990 in Groesbeek. Daar heb ik sindsdien met mijn collega eensgezind ook het individuele pastoraat en de zorg voor de liturgie gedeeld. In de volwassenencatechese, in de verkondiging, in de individuele begeleiding van mensen en in de stervensbegeleiding kan ik mijn eigen geluid kwijt. Voor mij is geloven namelijk een ontdekkingsreis, waarbij telkens een nieuw perspectief op jezelf wordt geopend. Stapje voor stapje wordt de rijkdom van je persoon zichtbaar. Geloven is een nooit eindigende bewustwording en bewustzijns groei. Daarbij schuw ik het spirituele jargon van deze tijd niet. Integendeel, ik vind dat het goede handvaten geeft, die door mensen worden herkend. Ik

Jos van Rooij

67 jaar, diaken in de parochie Groesbeek/Nijmegen.

DE PRAKTIJK

geef bij de communievoorbereiding altijd een ouderavond over chakra's en aura om duidelijk te maken: alles wat stoffelijk is, is ook geestelijk, heel je lichaam en heel je levensweg. We hebben een groep *Ouders van hooggevoelige kinderen* bestaande uit 25 deelnemers en een lieve mevrouw, die medium en baby- en kindercoach is. We hebben een ziekdienst, waarin 5 mensen uit het dorp handen opleggen, we hebben een meditatieavond en twee gespreksgroepen rond moderne spirituele boeken – nu zijn we bezig met het boek *Jeshua* van Pamela Kribbe. Dit alles zorgt ervoor dat mensen makkelijk bij mij komen met allerlei bijzondere ervaringen van henzelf of hun kinderen. Ik zie mezelf als bruggenbouwer tussen de traditie en de eigentijdse spiritualiteit. Ik probeer contact te houden met parochianen die op hun manier met spiritualiteit bezig zijn en bezoek spirituele centra rond Groesbeek. Ik heb net de tweejarige cursus *De leerweg van de ziel* in centrum Sarvata in Nijmegen afgerond. Er is geen betere setting dan de parochie om dit geluid voor een brede en vaak onverwachte groep mensen te laten horen. Het is heel dankbaar werk, vol (h)erkenning. Het heeft mijzelf ook zoveel gegeven, dat ik me geroepen voel om dit verder door te geven.

Bezorgdheid Een paar keer heb ik gemerkt dat nieuwe pastors aan de slag gaan, alsof er vóór hen niets is opgebouwd. Daarom wil ik graag proberen om wat wij hebben opgebouwd op een goede manier door te geven. Ik vind dit echt een van de grootste problemen van de parochie(s): dat er een nieuw beleid wordt ingezet zonder dat dit goed met de mensen wordt gecommuniceerd. Hiermee wordt impliciet tegen de parochianen gezegd: “Jullie hebben het in het verleden verkeerd gedaan. Nu gaan we het goed doen”.

Schaduw In contacten zijn mensen me zo vertrouwd geworden. Het geeft me veel vreugde om hen van dienst te kunnen zijn op mijn manier. Ik voel dat ik op deze manier ook zelf geestelijk groei.

Er is wel een schaduw gevallen over mijn hobby. De nieuwe pastoor wil Groesbeek terugbrengen binnen het beleid van het bisdom. Een voorval maakte me dit heel duidelijk. Ruim 20 jaar ga ik met een kleine bedevaart van Groesbeek naar Katwijk aan de Maas. Daar ga ik voor in de gebedscommunieviering. Het is altijd een emotioneel geladen viering. Dit jaar liet de plaatselijke pastoor van de parochie Katwijk weten, dat de viering niet meer mocht. Hij had de bisschop beloofd in zijn parochie geen gebedscommunieviering meer te houden. Onze nieuwe pastoor staat achter dit beleid en maakte duidelijk dat hij de gebedscommunieviering in onze parochie alleen maar gedooft, omdat er geen priesters zijn.

Ik besef dat ik met mijn oud-collega altijd heel vrij met de traditie ben omgesprongen. We deden dat vanuit de overtuiging dat ‘het geloof’ niet van de kerk is en niet van de pastores, maar van de mensen. Wij proberen bij de mensen aan te sluiten, hen te helpen zich van hun eigen geloof bewust te worden en het te verdiepen. Ik weet niet of twee zulke uitgesproken opvattingen van pastoraat bij elkaar te brengen zijn.

Geloven is een
nooit eindigende
bewustwording en
bewustzijns groei

Een weg van geleidelijkheid

Toen ik 65 werd, was ik vicaris generaal. Aangezien onze bisschop 2 jaar later 75 zou worden, heb ik (en niemand in mijn omgeving) niet overwogen, om op dat moment te stoppen met mijn werk en ontslag in te dienen.

Bij de komst van de nieuwe bisschop was ik 68 jaar. De nieuwe bisschop wilde met een nieuwe vicaris generaal starten. Ik was dus vrij om een nieuwe keuze te maken.

Ik heb toen gekozen om pastor te worden in het parochiepastoraat. Hoewel ik ook mijn bestuurlijk werk altijd als pastoraat beleefd heb, is mijn hart altijd blijven uitgaan naar het parochiepastoraat. Hier kun je mensen pastoraal nabij zijn in alle situaties van het dagelijks leven, van geboorte tot overlijden.

Bovendien wilde ik graag meewerken aan de concrete uitvoering van het diocesaan pastoraal beleid *Op weg naar missionaire geloofsgemeenschappen*. Dit verlangen naar parochiepastoraat was zo sterk, dat ik niet serieus overwogen heb, om met emeritaat te gaan.

Gewoon door De meesten van mijn jaargenoten waren intussen met emeritaat of met pensioen gegaan. We hadden in ons bisdom de gewoonte, om bij het ingaan van het 65e levensjaar bij pastores te informeren en eventueel te adviseren over de vraag of ze al of niet verder wilden werken. En ik heb het zonder moeite kunnen accepteren, als collega's aangaven te willen stoppen. Wel heb ik me er over verwonderd, dat er in Nederland zoveel ophef gemaakt is over de plannen van de regering om de A.O.W.-leeftijd te verhogen van 65 naar 67 jaar. Ik kan me voorstellen, dat mensen met een zwaar lichamelijk beroep uitzien naar hun 65e of ook eerder willen ophouden. Maar het pastoraal werk kost niet alleen energie. Het geeft je ook veel energie. Ik heb in elk

geval bij mezelf geen vermoeidheidsverschijnselen gevoeld. Het is dan ook niet bij me opgekomen om er vóór mijn 75e mee op te houden. Ik merkte ook, dat de werkdruk bij een vicaris generaal hoger ligt dan bij een pastoor, althans in mijn geval. Zo kon ik elke week een dag vrij nemen om me te wijden aan de kerkvaders.

Fusie Toen ik als pastoor begon, was het besluit tot fusie van de parochies in de stad Utrecht al gevallen. Aanvankelijk zou dit een fusie van 7 parochies worden, maar de bisschop vond het belangrijk, dat de kathedrale parochie zelfstandig zou blijven. Vandaar dat het een fusie van 5 parochies werd. De wil om samen te gaan was er bij alle vijf, maar toch kostte het nog veel tijd en energie om dit voornemen tot uitvoering te brengen. Na anderhalf jaar kon de fusie gerealiseerd worden. Vanaf 1 januari 2010 is er de ene parochie St. Martinus in Utrecht met één gezamenlijk beleidsplan, waarin ook staat dat de eigen identiteit van elk der plaatselijke geloofsgemeenschappen gerespecteerd en verder ontwikkeld zal worden.

Piet Rentinck

75 jaar, priester van het aartsbisdom Utrecht.

DE PRAKTIJK

De fusie werkt Het voordeel van deze fusie was, dat we één pastoraal team konden vormen met naast mij twee pastoraal werkers en aanvankelijk ook twee pastoraal werksters, van wie de een al spoedig overleed en de andere na twee jaar met pensioen ging. We hadden een goed en eensgezind pastoraal team. We begonnen de vergaderingen altijd met Schriftlezing en onderlinge geloofscommunicatie. Ik heb het als heel weldadig ervaren, dat we zo de pastorale verantwoordelijkheid samen konden delen.

Terug naar de kerkvaders

In de uitvoering van het pastoraal beleid hadden de plaatselijke geloofsgemeenschappen primair de houding van 'houden wat we hebben'. Maar geleidelijk aan is samenspraak en samenwerking tot ontwikkeling gekomen. We hebben veel gezamenlijke initiatieven ondernomen om meer missionair te worden en ook alle geloofsgemeenschappen afzonderlijk namen missionaire initiatieven. In grote eensgezindheid hebben we ook een nieuw pastoraal beleidsplan tot en met 2015 opgezet. Naar het beeld van St. Martinus die zijn mantel met een bedelaar deelt, hebben we als motto voor onze parochie gekozen *Delen met elkaar*. Dit 'met elkaar' slaat niet alleen op de vrijwilligers en de kerkgangers, maar ook op andere katholieken en christenen, op alle bewoners van de wijken, met een voorkeur voor de armen. Dat we als één parochie gegroeid zijn, bleek bij mijn afscheid als pastoor.

Emeritaat Ik ben nu enige tijd met emeritaat en ik kan zeggen dat ik mij er goed bij voel. Het is wel een bevrijding, als je geen verantwoordelijkheid meer hoeft te dragen voor het pastoraal beleid, met name nu het be-

leid van het bisdom er op gericht is om plaatselijke geloofsgemeenschappen op te heffen. Ik maak me grote zorgen hoe we als kerkgemeenschap pastoraal en missionair nabij kunnen zijn, als de geloofsgemeenschappen in veel stadswijken en dorpen verdwenen zijn. Ik kan doorgaan met mijn gewoonte om elke dag te beginnen met de viering van de Eucharistie in kleine groep. Ik beleef hierin mijn verbondenheid met de liefdesgemeenschap van God en met de universele kerk van 'altijd en overal'. Verder wordt mijn dagorde bepaald door het getijdengebed. Ik heb nu meer tijd voor bezinning en meditatie en om me te verdiepen in de kerkvaders. Ik hoop zo wat meer bij God thuis te raken. Daarnaast heb ik nu ook de zorg voor het dagelijks eten en winkelen, wassen en strijken.

Toekomst Ik ben wel verhuisd, maar ik blijf in de parochie wonen en hoop als vrijwilliger actief te blijven. Zo ga ik in de weekenden voor in de vieringen van de Eucharistie. Ik zie dit niet als 'gaten vullen'. De Eucharistie is het hart van de geloofsgemeenschap en het geeft mij bovendien de kans om mijn medeparochianen te blijven ontmoeten. Ik ben overigens niet de enige priesterassistent in onze parochie. Ik sluit me aan bij vijf emeriti priesters en een emeritus diaken, die in onze parochie wonen. Daarnaast doe ik aan enkele onderdelen van het vormingsprogramma mee. Ook blijf ik beschikbaar voor het sacrament van de ziekenzalving. Ik heb in deze jaren ervaren, hoe mooi dit sacrament is. Ook bij niet-kerkgangers zie ik vaak, hoe dit sacrament troost en gelovig vertrouwen geeft.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

• • • Tijdens de zomer hebben de activiteiten van de VPW-Utrecht op een laag pitje gestaan. De *Commissie Toekomst* is één keer bij elkaar geweest. Daar zijn geen concrete resultaten uit te noemen. De commissie gaat kijken naar de bijdrage die de VPW kan geven aan de ontwikkeling van toekomstperspectief voor onze jongere leden.

• • • Verder zijn we goed op weg met het overzetten van onze rekeningen naar de Triodosbank. Dat doen we op verzoek van de jaarvergadering die verantwoord bankieren ziet als onze taak.

• • • Het bezoek aan de bisdomstaf staat eind september op het programma. De agenda daarvoor wordt voorbereid.

| Marion Korenromp

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Een aantal leden van onze VPW heeft deelgenomen aan de ALV op 5 juni 2014 in Utrecht. Een belangrijk onderdeel daarvan was de presentatie en bespreking van de nota **Hart van het pastoraat**, *Een notitie over de situatie van het parochiepastoraat En: Hoe gaan we er mee om?* Bij onze bestuursvergadering later hebben we het weer gehad over die nota en vooral over die vraag: *Hoe gaan we er mee om?* Het zou jammer zijn als dit belangrijke stuk even gelezen of nauwelijks opgemerkt in de kast zou verdwijnen. We hebben daarom besloten om er een Nieuwsbrief aan te

wijden. Aan 10 leden, vooral leden die nog actief in het pastoraat staan, gaan we vragen om hun oordeel over deze nota op te schrijven en deze te publiceren in onze Nieuwsbrief. Dat motiveert veel leden de nota nog weer eens stevig te gaan doorlezen, niet alleen de tien, maar ook anderen. Daarna zien we wel weer verder.

• • • In de vorige aflevering van dit blad heb ik al iets geschreven over een verzoek van het bestuur *Kerk Hardop*. Dit bestuur is een nieuwe richting ingeslagen en dat heeft geresulteerd in een nieuwe website www.deBezieling.nl. Via deze website zoekt de Stichting een ander en breder publiek dan vroeger. De Bezieling gaat minder over allerlei al dan niet actuele

kerkelijke zaken en strijdpunten. De Bezieling is voor mensen die zoeken naar inspiratie en het christelijk geloof daarbij als een ankerpunt zien. Wie dit maar vage babbels vindt, verwijs ik naar de website zelf!

Het bestuur van de Stichting vroeg toestemming voor het toesturen van een mail aan onze VPW leden. Deze mail is een tekst die de leden kunnen gebruiken om, al dan niet aangepast, te laten publiceren in parochiebladen e.d. De Stichting doet veel moeite om de site bekend te maken en dat lukt ook steeds beter. Als VPW werken we daar graag aan mee, omdat we denken dat pastores in hun contacten regelmatig mensen tegenkomen die wat verder van de kerk af staan, maar wel oog hebben voor de christelijke inspiratie. De site is een handvat daarvoor. De mail is intussen verstuurd.

Het ontwikkelen van een nieuwe site en het steeds actualiseren ervan vraagt om een professionele aanpak. Dat kost dus heel wat geld. Je kunt niet alleen volstaan met vrijwilligerswerk. De Stichting heeft dan ook de VPW om een financiële injectie gevraagd. Onze ALV in mei heeft ons bestuur gemachtigd de aanvraag af te handelen. De Stichting slaagt er gelukkig in om via de website zelf (donateurs!) en langs andere wegen de inkomsten te verhogen. We heb-

ben de Stichting gevraagd in ieder geval dit jaar en het volgend jaar de uitgaven te matigen, zodat de site in de lucht kan blijven. Op basis van dit gesprek hebben we besloten om een subsidie te geven van € 4.000,-. Dit is geen contributiegeld van de leden. Het is de ruime helft van wat nog over is van een legaat dat wij lang geleden hebben ontvangen uit de nalatenschap van een welwillend lid van onze vereniging. Het was niet bedoeld om onze kas te verrijken, maar om te bevesten aan doelen die in het verlengde liggen van wat onze vereniging voorstaat. Enkele jaren geleden hebben wij ook uit dit legaat geput om het boek *Een eigen charisma, 40 jaar pastoraal werk(st)ers* mee te financieren. Het legaat is nu dus bijna opgesoupeerd.

Als laatste punt kunnen we melden dat we binnenkort een samenkomst gaan opzetten met alle pastoraal werk(st)ers die in actieve dienst zijn. Aanleiding is een hartenkreet van één van ons tijdens de laatste ALV. Een ontslagkwestie, vertrek uit het pastorale werk, inperking van de functie van pastoraal werk(st)er en geen of nauwelijks toelating van nieuwe pastoraal werk(st)ers deden iemand uitroepen: moeten wij dit allemaal zomaar laten gebeuren? We besloten om eerst maar eens alle direct betrokkenen hun zegje te laten doen. Kijken hoe iedereen dat beleeft, zoeken naar wegen om elkaar te steunen en proberen de muziek er in te houden. Een goed agendapunt voor het nieuwe seizoen.

| Jan van Diepen

■ VPW Breda

• • • “Mag het ietsje meer zijn?”

Onze Bredase vice-voorzitter, pastoraal werker Jan Hopman, ging vorig jaar met emeritaat, pardon: met pensioen. In Breda-Noord is hij een begrip als het gaat om de diaconie. Jan blijft dit werk voortzetten, ook buiten kerkelijk verband: hij heeft met een paar andere Bredanaars een welkomstcomité opgericht voor de 390 vluchtelingen die in de leegstaande gevangenis *De Boschpoort* worden opgevangen, beter bekend als *De paraplu*. Dat is weer veel werk voor onze collega, maar daar ziet hij niet tegenop. Ludiek is de inzameling van honderden paraplu's die onderdeel gaan uitmaken van het welkomstgebeuren. Jan heeft ook een brief geschreven naar de Bredase bisschop, waarin hij hem vraagt een duidelijk teken te stellen, zodat de gelovigen weten dat ook hij als mens, als gelovige en als bisschop achter deze concrete opvang van vluchtelingen staat. Juist nu ik dit schrijf komt er een melding binnen waarin Jan meedeelt een brief van de bisschop te hebben ontvangen. De bisschop schrijft dat hij de adhesie heeft uitbesteed aan zijn vicaris in Breda en verder komt hij niet verder dan de actie vurig aan te bevelen. Een citaat: “Evenals paus Franciscus proberen wij in het Bredase bisdom Christus na te volgen. In zijn inspirerende preken en teksten vraagt onze paus steeds om consequente navolging van Christus, maar niet dat de mensen de paus kopiëren.” En verder: “Het gaat iets van jezelf kosten.” De bisschop citeert ook nog zijn voorganger, bisschop Muskens: “Wees niet bang.” Ik ben ge-

neigd te zeggen: “Bisschop, prima, maar mag het ietsje méér zijn, eh....uzelf mis-schien?” Nu weten wij wel dat in de Bredase binnenstad ook nog een ander comité is opgericht, namelijk tégen de komst van deze vluchtelingen, want zó gaat dat in ons landje: ‘not in my backyard’. Waarde van huizen, onrust, criminaliteit, je kent dat wel. En misschien zitten er in dat comité ook wel een paar vrome katholieken, die – ook dat nog – elke zondag in de kerk zitten, wie weet. “Tja, je zult maar bisschop zijn”, denk ik dan weer.

• • • We zitten met dit thema dan helemaal in de komende algemene leden vergadering van 9 oktober a.s. in Hoeven. Ons lid Niek van Waterschoot en de Rotterdammer Connie van den Broek, consulent maatschappelijke activering bij *Mara*, zullen het thema inleiden met praktijkverhalen. We hopen een steentje bij te dragen in de oplossing van de vluchtelingenproblematiek. We hebben een lange weg te gaan, want we zijn er pas als de waarde van huizen met de komst van vluchtelingen niet vermindert, maar verméérdert.....!

| Frans Vermeulen

■ VPW Groningen-Leeuwarden

• • • Na de laatste bestuursvergadering op 28 mei van het seizoen 2013-2014 heeft een drietal bestuursleden zich beziggehouden met de voorbereiding van een inleiding voor de ALV van 7 oktober 2014. In de vergadering van 10 september hield het bestuur de tekst kritisch tegen het licht.

Lees verder op pagina 18

Het eerste gedeelte van de ALV staat in het teken van een gesprek met bisschop De Korte over onderlinge verbondenheid, gedeelde verantwoordelijkheid en kerkbeelden. Bovengenoemde inleiding van het bestuur dient als opmaat voor het gesprek. Collega Jos Oostrik uit het aartsbisdom leidt het gesprek.

• • • In het huishoudelijk deel worden punten uit het protocollair gesprek van 21 maart 2014 met de leden gecommuniceerd (zie VPWinfo.nl 2). En er zullen verkiezingen worden gehouden. Neeltsje Bouma stelt zich herkiesbaar voor een tweede termijn van vier jaar. Jan Lange-laan heeft 10 september afscheid genomen van het bestuur. Hij benadert nog wel enkele leden voor een bestuursfunctie. Al vier jaar zijn er helaas geen leden die bereid zijn zich kandidaat te stellen voor het voorzitterschap.

• • • Overige agendapunten zijn: de laatstelijk gehouden ALV van VPW Nederland; het komend gesprek over de toekomst van de VPW; Nieuws uit VPW Nederland; ontwikkelingen in het bisdom; wel en wee van collega's. Het bestuur zal de uitslag van de twee mini-enquêtes (zie *Ledenonderzoeken*, VPWinfo.nl 2) agenderen voor het protocollair gesprek op 20 maart 2015. Het archief van VPW Groningen-Leeuwarden (1980-2013), dat twintig archiefdozen (verpakt in 5 verhuisdozen) en een vuistdikke archiefmap (2007-2013) telt, is dit jaar overgedragen aan het KDC

te Nijmegen. De VPW is de heer Theo Pot, een deskundige parochiaan uit Joure, zeer veel dank verschuldigd voor zijn secuur en toegewijd monnikenwerk. In 2012 heeft hij namelijk pro deo het archief (1980-2007!) heringericht. De secretaris nam de laatste zeven jaar voor zijn rekening. "Er is... niets weggegooid", schrijft Theo Pot in zijn uitgebreide rapportage-mail, die hij beëindigt met de zin: "Mensen moeten de ruimte hebben om belangeloos een vriendendienst te verlenen!" Genereus!

- • • Diverse bijeenkomsten:
- Het thema van de studiedag *Jodendom* op 17 november is 'Jezus binnen en buiten de Synagoge'. Inleider is dr. Piet van Boxel.
- In het eerste weekend van de herfstvakantie wordt in Sneek het jaarlijkse diaconale jongerenweekend van Solidair Friesland gehouden.
- Op 7 oktober is er voor alle vrijwilligers in het bisdom een verdiepingsbijeenkomst over diaconie en caritas. Het thema luidt: 'Wie is mijn naaste?'
- Bisschop Gerard de Korte zal op 20 september 2014 twee collega's tot diaken en een half jaar later tot priester wijden.
- • • Dit was mijn laatste bijdrage aan de rubriek *Nieuws uit de VPW-en*. Per november gaat iemand anders de nieuwsberichten aanleveren. Ik wens mijn opvolger veel succes. Het ga jullie goed!

| Jan Langelaan

■ VPW Rotterdam

• • • Op donderdag 25 september a.s. houden wij in Delft de Algemene Ledenvergadering. We hebben Joke Litjens, voorheen omroepastor bij RKK/KRO, bereid gevonden in het kader van deskundigheidsbevordering een workshop te verzorgen onder het motto: 'Preken, bezielt en vanuit je kracht. Hoe pak je dat aan?'

We beginnen deze workshop met een meditatief moment om op adem te komen en aangesproken te worden in onze eigen kern. Voorts werken we met de Bijbel-teksten van een van de komende zondagen. Verdiepend en praktisch! We hopen met dit onderwerp een flink aantal van onze leden te mogen verwelkomen op deze dag.

| Wim van Paassen

■ VPW Limburg

• • • Onlangs heeft een groep emeriti en leden van de VPW een bezoek gebracht aan het gloednieuwe *Wereldpaviljoen* dat inmiddels onderdak heeft gevonden in een statig oud drukkerijgebouw van de SVD (Arnoldus Janssen) in Steyl (Noord Limburg). Een prachtig initiatief dat is ontstaan op de laatste Floriade in Venlo in 2012. De stichting heeft het initiatief van toen een permanent karakter kunnen geven. Nadat je uit een echt vliegtuig bent gestapt, kom je in de wereld van Nicaragua met allerlei educatieve en culturele programma's rondom Fair-trade. Het *Wereldpaviljoen* sluit goed aan bij wat jaarlijks in de landelijke Vastenaktiecampagnes wordt uitgedragen. Op 17 oktober a.s. wordt het

Wereldpaviljoen officieel geopend. Een echte aanrader...

• • • Op woensdag 1 oktober staat er een studiemiddag op het programma welke georganiseerd wordt door het VPWverband *Pactief*. Geïnteresseerden worden verwacht op het klooster van de Blauwe Zusters (SVD) te Steyl alwaar we een film gaan zien en bespreken van de regisseurs Nelleke Dinnissen en Paul van Laere, met als titel *Het Slot van de Spiritijnen*.

Bijna een eeuw was het kasteel in Gemert de thuishaven van de Congregatie van de Heilige Geest. Vanaf hier vertrokken honderden jonge missionarissen naar Afrika en Brazilië. De meesten keerden na hun tropenjaren weer terug op het oude nest. De laatste zeventien bewoners vormen een unieke generatie. Ze stonden midden in de geloofsomwentelingen van de jaren zestig en gaven hun werk als missionaris nieuwe invulling, met grote aandacht voor de sociale en economische ontwikkeling van de gemeenschap.

Het Slot van de Spiritijnen geeft een indringend beeld van deze erflaters, van het kloosterleven, van hun werk in de missie en van hun laatste jaar op het kasteel in Gemert en de pijn van het vertrek.

Aanleiding om de film in een breder verband te bekijken, komt vanwege een groepje emeriti in het Noorden van Limburg. Zij hebben de film een tijd geleden bekeken en als thema voor een studiemiddag voorgedragen. Aanwezig bij de vertoning was ook Spiritijn, pater Harrie Tullemans die vertelde over de bedoeling en de achtergrond van de filmmakers. Uit zijn toelichting bleek nog eens, hoe op een indrukwekkende, soms

humoristische wijze, de bewoners hun belevenissen met elkaar voor het voetlicht brachten.

De film heeft als rode draad een veel breder en groter thema. Het is een film die uitdrukt wat je om je heen op religieus gebied ziet gebeuren. Als pastor sta je daar midden in. Want niet alleen de sluiting van een klooster, maar ook de opheffing van parochies en 'het, om kostenbesparende reden, niet meer van belang zijn van het pastorale werk' in de instituten laat diepe sporen achter bij mensen. Niet alleen in de blik gericht op 'hoe het vroeger allemaal was', maar evenzeer in al de sociaal-maatschappelijke vragen van onze tijd en de blijvende noodzaak om die in evangelisch licht te plaatsen. Pater Tullemans was gaarne bereid om vertoning van de film ook in dat kader van enige toelichting en gesprek te voorzien. Voor meer informatie verwijs ik naar het internet.

• • • Op 6 oktober komt de groep pastoraalwerkers/sters die werkzaam zijn in parochie(s) weer bij elkaar. Twee keer per jaar treft de kring zich om te spreken over werkervaringen en een wisselend thema rondom pastoraat. De collegiale uitwisselingen op de werkplek worden zeer gewaardeerd.

• • • Een maand later is op 6 november de najaarsvergadering. Naast het vergadergedeelte zal de bijeenkomst thematisch worden ingevuld met een voordracht en presentatie rondom *het Hooglied*. De oud-docenten Riny van Vlijmen en Jan Leemans van een scholengemeenschap uit Weert geven vorm en inhoud aan deze bundeling van liefdes-

verklaringen en textuur aan de hand van een samengestelde reeks afbeeldingen.

• • • Tenslotte maak ik nog van de gelegenheid gebruik om te wijzen op een dubbel-jubileum dit najaar en voorjaar 2015. *Stichting 't Groenewold* in hartje Venlo, een diaconaal centrum voor kerk en samenleving, vierde eind september haar 25 jarig jubileum. Een echte mijlpaal voor de stad die verder wijst naar het jubileum van een van de eerste vernieuwende kerken in Nederland, de *Jongerenkerk* in Venlo, die begin 2015 een halve eeuw oud is. 'T *Groenewold* en de *Jongerenkerk* hebben altijd geijverd voor de belangen van de VPW en de vernieuwende elementen binnen het pastorale werk. Namens de afdeling alsnog gefeliciteerd met dit jubileum. In verband met beide jubilea wordt een serie lezingen in Venlo georganiseerd. Op 8 november a.s. bijt Peter Nissen de spits af.

| Piet Linders

Pastores: mensen met een passie

“Pastores zijn mensen met een passie. Dat heb ik tijdens mijn werkzaam leven dikwijls kunnen vaststellen. Ik hoop dat ik er zelf ook zo één was, ben én blijf! Ik ben nu twee jaar gepensioneerd”.

Ko Schuurmans begon als leraar, werkte in het basis-pastoraat en was daarna ruim 27 jaar verbonden aan het Pastoraal Centrum, later Pastorale Dienstverlening, van het R.K.bisdom Haarlem-Amsterdam als directeur/coördinator en liturgist. Vanuit deze functie maakte hij ook deel uit van de Diocesane Sabbatcommissie.

De *Sabbatcommissie* bestond de langste tijd uit vicaris-generaal Martien de Groot en mijzelf. De Groot was druk met bestuurlijke zaken, dus het meeste werk kwam op mijn schouders terecht. Dat vond ik bepaald geen straf. In al die jaren heb ik met tientallen collega's meegedacht om een zinvolle invulling te geven aan hun sabbatverlof en te zorgen voor bemiddeling bij besturen, collega's, subsidiëring en uiteindelijk goedkeuring. Het was heel zinvol werk. In al die jaren heb ik ontdekt – maar ach, je wist het al – dat je collega's mensen zijn die met veel passie en liefde heel hard werken om het *Verhaal van de Levende* hoe dan ook handen en voeten te blijven geven. Een aantal van hen had wel wat last van het zogeheten Messiascomplex: altijd en overal beschikbaar zijn. Veel collega's konden maar moeilijk 'nee' zeggen wanneer er een beroep op hen werd gedaan. In de gesprekken bleek dikwijls dat het verzoek om een sabbatverlof eigenlijk een noodkreet was. “Ik ben op!”, gaf men toe, “als ik nu niet wat ruimte krijg moet ik misschien met ziekteverlof gaan”. En dat wilde men niet. Schaamde men zich ervoor? Vanuit die ervaring lees ik de verhalen van een vijftal min of meer gepensioneerde collega's. Wat valt mij op?

Continuïteit en breuk

Slechts één collega is echt gestopt.

Na hectische jaren is zij, pastoraal werkster Lia, nog steeds aan het afkicken. Bij haar is dus echt sprake van een breuk met de voorgaande jaren. De anderen continueren in meer of mindere mate hun pastorale werk. Diaken Jos schrijft over ‘gewoon’ doorwerken uit roeping, bezorgdheid en hobby. Welke van de drie motieven heeft de overhand? Het zal wel een combinatie zijn.

Priester Piet heeft na zijn 65ste verjaardag nog tien jaar doorgewerkt. Hij vond dat eigenlijk dood normaal. Nu is

Ko Schuurmans

67 jaar, werkte bij de Pastorale Dienstverlening van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

hij 75 en officieel met emeritaat, maar functioneert nog steeds als bijstand in het pastoraat. Priester Fons is na zijn 65ste blijven voorgaan in de liturgie en besteedt tijd aan het bezoeken van collega's. Hij combineert dit met een aantal hobby's. Ook bij de recentelijk gepensioneerde pastoraal werker Ben zie ik een combinatie van doorgaan met een aantal pastorale werkzaamheden met tijd voor hobby's en nieuwe interesses.

Opluchting

Allen schrijven over het wegvallen van (eind)verantwoordelijkheid en ervaren dat als een hele opluchting. Als nare klussen worden steeds de 'ellenlange vergaderingen' genoemd. Ook tijdens mijn gesprekken met collega's over een te organiseren sabbatverlof klonk dikwijls de weerzin tegen dit soort tijdvretende activiteiten in het pastoraat, hoe nodig en zinvol deze werkzaamheden ook mogen zijn. Wordt het dus niet eens tijd voor de bisdomleidingen om een breed aanbod van vergadertechniek aan te bieden aan pastores en bestuurders? In mijn tijd bij het bisdom Haarlem-Amsterdam gaf ik gevraagd op locatie met regelmaat adviezen over hoe je efficiënter en aangenamer kon vergaderen. Zelfs de meest simpele opmerkingen, die een weldenkend mens kan maken, bleken al snel effectief!

Bezorgdheid

De liefde voor de geloofsgemeenschappen proef je in iedere bijdrage.

Tegelijkertijd spreekt er ook een grote bezorgdheid uit ten aanzien van het in diverse bisdommen gerealiseerde 'nieuwe beleid'. Beter gezegd: de teugels worden aangehaald. De regelgeving krijgt nadruk. Processen van reorganisatie, samenvoeging en opheffing van parochies worden door de bisdomleidingen her en der met harde hand doorgedrukt. Triest zijn de herkenbare woorden die Jos van Rooy schrijft: "Er wordt een

Je vraagt je af: weten de huidige bisdomleidingen wel wat er allemaal speelt aan de basis van de kerk? Weten ze wel wat de basis van de kerk is? En hoe belangrijk die is voor de voortgang van onze kerk? Wat is hun kerkbeeld? Kunnen zij alleen maar topdown besturen? De door paus Franciscus nieuw benoemde 'gematigde' aartsbisschop van Chicago in de VS Blase Cupich vertelde op de persconferentie bij zijn entree: "Alle fou-

Allen ervaren het wegvallen van verantwoordelijkheid als een hele opluchting

nieuw beleid ingezet zonder dat dit goed met de mensen wordt gecommuniceerd. Hiermee wordt impliciet tegen de parochianen gezegd: jullie hebben het in het verleden verkeerd gedaan. Nu gaan we het goed doen!". Tragisch zelfs vind ik de woorden van Piet Rentinck, nota bene oud-vicaris-generaal, als hij schrijft: "Het beleid van het bisdom is er nu op gericht om plaatselijke geloofsgemeenschappen op te heffen. Ik maak mij grote zorgen hoe we als kerkgemeenschap pastoraal en missionair nabij kunnen zijn als de geloofsgemeenschappen in veel stadswijken en dorpen verdwenen zijn".

ten in mijn leven heb ik gemaakt toen ik op eigen houtje beslissingen nam". Een wijze uitspraak van deze nieuw benoemde bisschop. Over de betekenis van zijn benoeming zei hij dat de paus "een herder heeft gestuurd en geen boodschap". Zijn zijn woorden toch een boodschap voor bepaalde bisschoppen in Nederland?

Wie is je rem?

Dikwijls krijg ik van mijn vrouw te horen als ik weer een kerkelijke klus heb aangenomen: "Ik dacht dat je met pensioen was!" Ze is voor mij een rem. Niet altijd leuk, maar toch wel goed vind ik. Ze was het al tijdens mijn

werkzaam leven. In de verhalen van de gepensioneerde collega's lees ik niets over een huisgenoot, partner, vriend of vriendin, die ook als de broodnodige rem kan functioneren. Alleen bij pastoraal werkster Lia lees ik: "we hebben een grote familie. Nu gaan we naar verjaardagen of zomaar op bezoek". Zeker voor mensen in het pastoraat is het noodzakelijk dat er één of meerdere mensen zijn in je directe omgeving, die je afremmen. Om te voorkomen dat je dreigt te verdrinken in het vele werk. Ook als na je pensionering de aanvragen om beschikbaar te zijn voor pastorale klussen gewoon door blijven gaan. Is het niet vanwege gebrek aan opvolgers dan wel vanwege je eigen blijvende passie voor het met zoveel plezier verrichte werk.

Waar zijn de personeelsdiensten van de bisdommen?

Tot mijn verrassing lees ik in de bijdrage van Fons Burm, dat hij bij zijn pensionering de gelegenheid kreeg om een cursus *Pensioen in Zicht* van vier middagen te volgen. Een zogeheten PIZ-cursus wordt in veel bedrijven en instellingen standaard aangeboden aan werknemers die met pensioen gaan. Samen met hun partner kunnen zij er aan deelnemen. Een goede zaak. Waarom is dat in de R.K. kerk geen gebruik? Omdat men wil dat priesters zolang mogelijk door blijven werken? En pastoraal werkers/sters liefst zo snel mogelijk van het pastorale tooneel dienen te verdwijnen? Ook als zij

slechts als 'vrijwillig(st)er' willen doorgaan? De basis van de kerk zou hen graag willen behouden. De meeste bisdomleidingen zien het graag anders. Het 'ambt' of de functie van pastoraal werkerster lijkt wel zo spoedig mogelijk te moeten verdwijnen uit de geschiedenis van onze Nederlandse R.K. kerk, denk ik met regelmaat. In de eerste jaren van mijn werk bij het bisdom Haarlem-Amsterdam hadden wij een nauwelijks goed uitgeruste personeelsdienst, maar wie er werkten hadden wel hart voor de zaak en zetten zich in voor het welzijn van de pastores. Ik moet constateren, dat de laatste jaren in veel bisdommen van een gezond en goed toegerust personeelsbeleid geen sprake is. Dat is een uiterst slechte zaak voor een organisatie, die predikt voor mensen op te komen.

Liturgie is mijn ding!

Een recent onderzoek onder dominees wees uit, dat de meeste van hen veel plezier en zinvolheid ervaren in het

voorgaan in de liturgie, de zondagse vieringen, huwelijken en uitvaarten. Ik kan mij dat goed voorstellen. Niet omdat ik liturgist van professie ben, maar vooral omdat het voorgaan in de liturgie je de mogelijkheid geeft om vanuit je gegrepen zijn door de Schrift de mensen in de kerk te bemoedigen, te troosten, te bevestigen en uit te dagen. De grote theoloog Miskotte ging tijdens zijn emeritaat nog dikwijls voor. Men vroeg hem wel: "Waarom preekt u nog zoveel, professor?" Zijn antwoord luidde kort en duidelijk: "Dat doe ik om mijn geloof niet te verliezen!". Zou het bij veel collega's – ook bij de hier besproken gepensioneerden – niet ook het geval zijn?

Tot slot

Wie de verhalen van de gepensioneerde collega's leest kan maar één ding vaststellen. Zij waren en zijn mensen met een passie. Dus: kerkleiding wees zuinig op je mensen voor en na hun pensionering!

De liefde voor de geloofsgemeenschappen

proef je in ieders bijdrage

Scheppende overgave

Naar een levenskunst van dienstbaarheid en creativiteit

Ria Weyens en Diet van Borselen • Uitgave Carmelitana Gent 2013 • ISBN 978 90 76671 85 7

Zeven jaar heeft de zoektocht van beide auteurs geduurd voor dit boek tot stand kon komen. Diet van Borselen (NL) werkte bij de veiligheidsdienst binnen de directie voor terrorismebestrijding. Ria Weyens (B) was medeoprichtster van een christelijk klooster in Zuid-India. In deze verschillende leefwerelden groeide een gelijksoortig verlangen. Voor Diet was het een verlangen naar eenvoud, een zoeken naar iets wat blijvend en verbindend is in deze complexe en gefragmenteerde wereld. Voor Ria was het een verlangen om de rust en kracht van het innerlijk leven ook buiten de kloostermuren te beleven en door te geven.

Toen zij elkaar voor het eerst ontmoetten, was er meteen herkenning, alsof zij naar hetzelfde keken, maar vanuit twee verschillende richtingen. Twee werelden kwamen bij elkaar. Jezus en Boeddha, naar binnen keren en werken in de wereld, actie en contemplatie. Over hun zoektocht en de visie die daaruit ontstaan is, gaat dit boek. Het reikt inzichten aan uit religieuze tradities in combinatie met persoonlijke ervaringen en praktische handreikingen.

Enkele belangrijk voorbeelden van het bij elkaar komen van twee werelden wil ik eruit lichten. Jezus en Boeddha. De vraag die gesteld wordt, luidt: “wat hebben bei-

den – de eerste meer sprekend, de tweede meer zwijgend – de wereld geschonken?”

Boeddha schonk de wereld: meditatie, mededogen en toewijding. Hij gaf de mens de mogelijkheid anders naar het menselijk lijden te kijken: niet het ontvluchten of onderdrukken, maar de hele werkelijkheid onder ogen zien vanuit een open houding.

Jezus bracht: de erfzegen (niet de erfzonde, maar een innerlijke bron van leven, licht en liefde, die in ieder mens aanwezig is) en het Rijk Gods, een beeld van een wereld die er in de kiem al is, maar die door mensen gerealiseerd kan worden: een samenleving waarin vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping gerealiseerd worden.

Naar mijn idee is het de bedoeling van het boek om te laten zien hoe een contemplatief leven in tijden van drukte en haast, van volle agenda's en uitpuilende functies eruit ziet. Het gaat om een contemplatieve levenskunst en een contemplatief leiderschap.

Om een dergelijk leven vorm te geven reiken de auteurs een ABC aan: 3 A's: adem, aandacht en aarden. 3 B's: bewegen, bidden en buigen. Door deze zes te beoefenen komen ze uit bij 2 C's: creativiteit en compassie.

Voor pastoraat zie ik in dit boek twee belangrijke aanwijzingen:

In de huidige tijd lijkt het Boeddhisme aan een opmars bezig en het Christendom in verval, tenminste in West-Europa. Dat moeten we ons als Christenen aantrekken. Niet door bestrijden, want alle religies laten een deel van het grote Mysterie van ons leven zien. Maar door goed te luisteren naar wat mensen zeggen als ze zich tot het Boeddhisme wenden. Wat is hun verlangen? Wat vragen ze eigenlijk? Wat biedt het hen? Pas al dat gehoord is, kan de eigenheid van het Christen zijn aan het licht komen.

Pastores spreken en klagen vaak over hoge werkdruk. Een contemplatieve levenshouding – zoals in het boek beschreven – kan helpen met deze werkdruk om te gaan.

Al met al een aanbeveling om dit boek te lezen, al zie ik ook wel dat de persoonlijke ervaringen van beide auteurs niet zo maar te kopiëren zijn. Maar ze kunnen een spiegel zijn om in het eigen leven en werken grenzen te verleggen.

PS Een persoonlijke noot: Mooi in dit boek vind ik dat de boom gebruikt wordt als metafoor voor spirituele ontwikkeling: de wortels in de grond – verwijzend naar bronnen; de takken in de lucht – verwijzend naar een vruchtbaar leven; en de stam als teken van ons leven, rechtopstaand, zoekend naar de balans tussen aarde en hemel.

Communie!

Het gras maai ik electrisch, de heg knip ik niet meer met de hand en als ik fiets, krijg ik een duwtje in de rug! Dat mag, als je de 55 bent gepasseerd. De laatste tijd begin ik als vanzelf verhalen over vroeger te vertellen.... Mag ik effe?

Het was tijdens mijn stage in 'De Engel', een gehucht tussen Lisse en Hillegom. Daar stond en staat, midden in het weiland, een knots van een kerk. Het zou een kathedraal kunnen zijn, zo ontzettend groot! Alles er op en er aan. Niets mis mee zou je zeggen. Maar de kerk met de prachtige naam 'HH Engelbewaarders' stond toen midden in het weiland, alsof ze vergeten waren om er huizen omheen te bouwen. Dat gebrek was een nagel aan de doodskest van mijn stagepastoor: een kerk zonder woningen er omheen....

Het was in die parochie en van die pastoor dat ik de stageopdracht kreeg om de communie te gaan brengen aan een vrouw, die dat best wel zou waarderen. Ik vroeg nog: 'Hoe doe je dat eigenlijk?' 'Nou heel eenvoudig', zij ie, 'Je doet de communie in een pixus – weer een nieuw woord geleerd – je bidt wat en dan geef je de communie.'

Ik heb toch nog een uurtje of wat zitten zwoegen om het mooiste gebed te vinden, de meest diepzinnige tekst op te diepen en ook nog een passend lied te vinden.

Na een flinke fietstocht over kronkelige weggetjes en menige kwakel over de smalste slootjes nemend, kwam ik bij haar aan. Zij zat er klaar voor en ik was er klaar voor: met dat mooiste gebed, die meest diepzinnige tekst en dat passende lied...

Bouwen aan de stad

Rob

Lijesen

Achteraf had ik me al die moeite kunnen besparen: ze was hartstikke doof!

Ik weet niet meer wat ik gezongen of gebeden heb, wel herinner ik me haar broosheid, haar kwetsbaarheid, haar stille bestaan waarin ze verlangde naar de zichtbare aanwezigheid van de Heer (dat zeg ik toch mooi, al zeg ik het zelf!) Ik leerde van haar dat het niet altijd om woorden hoeft te draaien, 'er zijn' is vaak al voldoende. 'Y être' noemde Piet van den Bosch, mijn stagepastoor, dat.

Ik geef eerlijk toe: ik ben niet zo'n huisbezoeker en breng niet zo vaak de communie rond. Ik vergader, regel, organiseer en coördineer. Ik leer op eigen wijze, vier met overtuiging en dien als dat van me gevraagd wordt.

Deze zomer 'mocht' ik dan toch de communie brengen. Na een flinke fietstocht over brede lanen, bruggen nemend over kronkelige wateren, kwam ik bij hem aan. Hij zat er klaar voor en ik was er klaar voor: maar nu zonder een schoon gebed, een diepzinnige tekst of een passend lied... We maakten kennis met elkaar, deelden verhalen met elkaar, en tasten voorzichtig de toekomst af. Er vielen woorden als: toen had ik nog hoop, nu moet ik loslaten, volgende week weer onderzoeken, ik kan niet meer, ik vertrouw....

Samen werden we stil. In die stilte pakte ik de pixus en hij een kaars. Ik zette een kruisje neer en hij de foto van zijn overleden vrouw. Samen baden we een Onze Vader en een Wees Gegroet. 'Lichaam van Christus' zei ik....